

Sociologie voor de praktijk

Vragen bij hoofdstuk 7

Klaas J. Hoeksema
Siep van der Werf

Negende, herziene druk 2021

uitgeverij | C
coutinho

bussum 2021

Deze vragen horen bij de negende druk van *Sociologie voor de praktijk* van Klaas J. Hoeksema en Siep van der Werf.

© 1989/2021 Uitgeverij Coutinho bv

Alle rechten voorbehouden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor de readerregeling kan men zich wenden tot Stichting UvO (Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties, www.stichting-uvo.nl). Voor het gebruik van auteursrechtelijk beschermd materiaal in knipselkranten dient men contact op te nemen met Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, www.stichting-pro.nl).

Eerste druk 1989

Negende, herziene druk 2021

Uitgeverij Coutinho

Postbus 333

1400 AH Bussum

info@coutinho.nl

www.coutinho.nl

Noot van de uitgever

Wij hebben alle moeite gedaan om rechthebbenden van copyright te achterhalen. Personen of instanties die aanspraak maken op bepaalde rechten, wordt vriendelijk verzocht contact op te nemen met de uitgever.

ISBN: 978 90 469 0719 1

NUR: 756

Vragen bij hoofdstuk 7

1 Mieke de Waal (1986) beschrijft hoe meisjes met elkaar optrekken.

‘Het eerste uur van het nieuwe schooljaar komt geen meisje op het Gregor (een school voor havo en vwo) graag te laat in de les. Sommigen posten al ruim voor tijd in de hal, en rennen zodra de bel gaat de trappen op om als eersten het lokaal te bereiken en de beste bankjes te bezetten. Vriendinnen hebben al afgesproken dat ze naast elkaar gaan zitten, maar voor eenlingen wordt het nog spannend. Zullen ze voldoende indruk maken op een ander meisje zodat die ernaast wil komen zitten? Binnen vijf minuten is het duidelijk wie voorlopig de laatste plaats in de rangorde bekleedt: dat meisje zit de rest van het schooljaar alleen of schuift gelaten naast het enige overgebleven meisje dat dus kennelijk ook niet in trek is. Raakt ze in de loop van het jaar alsnog met een klasgenote bevriend, dan wordt er snel van plaats gewisseld. Zo is het uiteindelijk steeds het minst populaire meisje van de klas dat alleen zit, of dat geregeld haar buurvrouw af moet staan.’

Geef aan de hand van dit citaat aan wat de relatie is tussen sociaal bewustzijn en de reacties van anderen.

2 Wat kun je vanuit de sociologie in dit hoofdstuk zeggen over de uitspraak: ‘Als een meisje nee zegt, bedoelt ze ook nee’? Vanuit welke sociologische benadering is deze problematiek het beste te verklaren?

3 De Nijmeegse socioloog Jungbluth (dissertatie 1982) ontdekte begin jaren tachtig van de vorige eeuw het volgende:

Jongens zijn op school vaak lastiger dan meisjes, die liever zijn. Dat is de mening van veel leerkrachten. Toch hebben de leerkrachten bij voorkeur met jongens te maken: die vinden ze meer een uitdaging dan brave meisjes.

Op wat voor manier zal dit de leerprestaties van jongens en meisjes beïnvloeden? Welke sociologische termen uit het vorige en dit hoofdstuk zijn hier van toepassing?

4 Geef zelf voorbeelden van een selffulfilling prophecy en van een self-defeating prophecy.

5 Zou je kunnen zeggen dat ons sociaal bewustzijn een selffulfilling prophecy is?

- 6 Geef zelf voorbeelden bij de zes genoemde manieren waarop beperkt bewustzijn tot uiting komt.
- 7 Wat wordt er mogelijk bedoeld met de uitspraak 'Gelukkige slaven zijn de grootste bedreiging van de vrijheid'?

- 8 Volgens de Duitse socioloog Weber (1904) ligt in de godsdienst bij de bevoorrechte hogere sociale lagen het accent *diesseitig* (aan deze zijde, dat wil zeggen op het bestaan in de wereld van de levenden, en op het rechtvaardigen van de bevoorrechte positie van de leidenden lagen daarin). Bij de maatschappelijk onrechte onderste lagen ligt de nadruk meestal *jenseitig* (op de wereld aan de andere zijde van het leven, oftewel op het hiernamaals, waar de ontrechten al dan niet een beter toekomstig lot kunnen verwachten).

Waarom zou dat zo zijn? Welke sociologische begrippen uit dit hoofdstuk kun je hierop toepassen?

- 9 In hoofdstuk 3 werd over de grote sportprestaties van zwarten gesproken. In hoeverre is de gerichtheid om daarin een carrière te maken een voorbeeld van een afleider of compensatie bij sociaal bewustzijn?
- 10 Gokken, dronkenschap en drugsgebruik worden wel 'kortetermijncompensaties' genoemd voor de teleurstellingen van het leven. In welk opzicht zou je het een voorbeeld van een van de verschijningsvormen van een beperkt sociaal bewustzijn kunnen noemen?
- 11 We denken in Nederland dat we nuchtere, rationele mensen zijn. De wetenschap zorgt voor ontwikkelingen die ons mensen almaar machtiger laten worden. Maar waarom heeft de alternatieve geneeskunst dan toch zo veel cliënten? En waarom staan er in zo veel bladen horoscopen afgedrukt?
- 12 Het voetbalgeweld van de hooligans wordt wel toegeschreven aan de grote aandacht die het krijgt in de media. Zou het verdwijnen wanneer er in de media over gezwegen zou worden? Kun je zelf een verklaring geven voor het ontstaan van hooliganisme? Waarom zou het zo moeilijk zijn om eruit te komen als je in zo'n groep zit?
- 13 Welke ideologieën herken je bij de Nederlandse politieke partijen? Bij welke ideologie zou je een populistische partij plaatsen?

- 14** Vooral populisten hebben het vaak over Nederland als een land met een joods-christelijke cultuur. Om die cultuur te behouden willen ze graag uit de Europese Unie stappen en weer gesloten grenzen met een douane hebben. Zou je kunnen zeggen dat hier sprake is van een cultural lag? Waarom wel/niet?